

HOODSTUK III.

SEDERT APRIL 1917

STICHTING DER FRONTPARTIJ

Om de beweging te dempen, waarvan het gevaar in 't oog springend was, nam de legeroverheid zekere maatregelen : een strenger toezicht over de bladen en het schorsen der zoogenaamde « **STUDIEKRINGEN** » (DIE EERST DOOR DE LEGERLEIDING AANGEMOEDIGD WERDEN, *maar die, volgens de verklaringen der frontleiders zelf, spoedig brandpunten werden van de activistische propaganda*).

Van dan af wordt *de beweging geheim en de inrichting revolutionair*. In dien tijd wordt de « Frontpartij », geheime inrichting der activistische leiders op het front, gesticht. (Niet den toenmaligen geest en aard der Frontpartij met dien van nu verwarren.)

Zelfs onder de officieren van lageren rang die de beweging waren toegetreden, waren er weinig die zich door *het verbod, nog de zittingen van studiekringen* bij te wonen lieten afschrikken.

Deze werden ten andere op behendige wijze « gecamoefleerd ». Zoo vereenigde de geestelijke « moderator » van den « Studiekring P... » de mannen van zijn bataljon en zette ze aan de vergaderingen voort bij te wonen, zeggende dat bij geval zij werden ontdekt, zij eenvoudig te beweren hadden, dat het eene vereeniging van den bond van « het Heilig Hart van Jezus » was. Ik teeken enkel het feit als typisch aan, waarschuwend tegen mogelijke overdrijvingen.

Het is niettemin belangrijk op te merken, dat, toen kapitein Demets en luitenant Bienamé, van het 23e linieregiment, binnentraden in het huis van den onderwijzer B... te Bulscamp, in volle zitting der Frontpartij, de aanwezigen beweerden dat er enkel vergadering was van den bond van het Heilig Hart, hoewel later sommigen der aanwezigen bekenden dat ze wel op dat oogenblik de Vlaamsche kwestie behandelden. En dit bewijst dat onder die menschen, die beweerden in België de beste en doelmatigste verdedigers van den godsdienst te zijn, er te vinden waren die zelfs niet genoeg eerbied hadden om aan den godsdienst de oneer van een gemeene camoeflage te sparen. Andere daden getuigen van denzelfden geestestoestand.

In de vergaderingen van den Studiekring P... (bij voorbeeld) ging men voort de soldaten over den stand van den Vlaamschen strijd in te lichten. Men sprak er over het juk waaronder ze sinds jaren gebogen liepen, en men besloot dat het oogenblik gekomen was om met kracht op te treden tegen de handelwijze der regeering. Men meldde er dat er in Oost-Vleteren eene legerkommissie bestond die de lei-

ding der Frontpartij in handen had, en dat alle grieven der Vlamingen er besproken werden.

Men zegde er dat : bij ieder benoeming van een Vlaamschonkundig officier, onderofficier of korporaal, door de zorgen van dat legercomiteit een protest aan den Minister van Oorlog zou gestuurd worden.

In andere eenheden, die ten andere aan hetzelfde ordewoord gehoorzaamden, vergingen de zaken op dezelfde wijze.

Deze werking had weldra een verderfelijken invloed op den geest der soldaten, en zoodanig dat weldra op gezamenlijke wijze fouten tegen de tucht werden bedreven. Daar de krijgsoverheid dit niet dulden mocht, deed zij de oorzaken nasporen.

Ziehier enkele bijzonderheden over een onderzoek in de 10^e brigade.

Volgens afspraak begonnen de ondervraagden te loochenen ooit maar een woord gezegd te hebben tegen tucht en gehoorzaamheid; zij beweerden alleen gesproken te hebben over zedelijkheid in het privaat leven, over goede lektuur en vaderlandsliefde.

Maar de waarheid kon niet langer ontkend worden. Sergent C., Omer, erkende ten slotte dat hij gesproken had over de onrechtvaardigheden waarvan de Vlamingen het slachtoffer waren. Brankardier C. Lambert bekende de soldaten tot ongehoorzaamheid aangevuurd te hebben tegen de officieren die Vlaamschonkundig waren; hij noemde dat een recht, en verklaarde met fierheid eerst Vlaming te zijn en dan Belg, en aan die laatste hoedanigheid bitter weinig waarde te hechten. Hij was, zegde hij, gansch voorstander van de eischen opgenomen in den « *Open brief aan den Koning* » (bestuurlijke scheiding, enz.), waarvan later sprake is. Die brief, op talrijke exemplaren getrokken, was in eene der vergaderingen voorgelezen geworden door den priester-brankardier G..., die, beweerde (ten einde de draagkracht zijner daad te verminderen) enkel de minst geweldige deelen er uit voorgedragen te hebben.

Die zelfde menner in 't nauw gebracht bekende eindelijk :

1° *Dat er eene Vlaamsche organisatie bestond in iedere eenheid, van af de compagnie tot de divisie toe;*

2° *Dat de meerderheid der soldaten er toe behoorden;*

3° *Dat de leiders zulken invloed op de mannen bezaten, dat deze gewis aan een gegeven ordewoord zouden gehoorzamen.*

Hij voegde er bij dat tot dan toe niets was ondernomen geworden tegen 's lands welzijn, maar dat de hoofden der Vlaamschgezinde partij machtig genoeg waren om eene beweging te ontketenen; dat zoo bij mogelijke bevrijding van Vlaanderen bevel werd gegeven aan

de soldaten, door de leiders der organisatie, om de wapens neer te leggen en niet meer te strijden, deze het zouden doen.

En dat is geen alleenstaande verklaring.

Bij een bezoek aan zijn vriend Vl. Cyrille, van de D. O. A. H. te Havere, verklaarde korporaal G... : « *Zoo te tien uur bevel wordt gegeven de wapens neer te leggen, is te twaalf uur de zaak in orde* ».

En Vl. Cyrille zelf verklaarde aan de mannen zijner eenheid : « *De beweging is niet neer te beteugelen, het is dus mogelijk dat de Vlaamsche eischen nog ingewilligd worden gedurende den oorlog. Ten andere, eens Vlaanderen bevrijd, kunnen de Vlaamschgezinden hunne voorwaarden stellen, en weigeren voort te strijden zoo geen voldoening gegeven wordt.* »

Men merke op :

1° *Dat de soldaten die zich aldus ongeveer op 't zelfde oogenblik en op dezelfde wijze uitdrukken, tot zeer verschillende middens behooren en tot eenheden die ver van elkander verwijderd zijn;*

2° *Dat de meeste der Vlaamsche jongens die de geheime vergaderingen bijwoonden, niet verstonden wat de leiders, intellectueelen, hen voordroegen. Zij spraken, zegden ze, een veel te hooge taal, buiten hun bereik. Maar wat ze verstaan en onthouden hadden was, dat de soldaten het recht hadden niet te gehoorzamen aan een in 't fransch gegeven bevel.*

En dat gebeurt in den Herfst 1917! De Frontpartij was pas geboren!

De hoofdman of « **RUWAARD** » der Frontpartij was korporaal Adiel Debeuckelaere, sedertdien Belgisch Volksvertegenwoordiger.

* * *

Nochtans is het opvallend dat zeer vele soldaten nooit of slechts terloops van de Frontpartij en hare werking gehoord hebben; terwijl deze beweerde minstens de 7 of 8 tienden van het veldleger in de hand te houden.

Ziehier de uitleg :

Wanneer de « Frontpartij » sprak van die 7 of 8 tienden, loog zij ofwel onbewust, uit fanatisme of uit onwetendheid van den waren geestestoestand van den Vlaamschen soldaat, ofwel bewust, met opzet, als propagandamiddel. En dit laatste is het waarschijnlijkste, gezien de huichelachtige mentaliteit van velen der leiders.

Want alhoewel de Vlamingen de meerderheid waren in het leger, was het slechts in de 1° en 2° legerafdeelingen dat de Frontpartij tot eenigen invloed kwam, dank zij de menners die aldaar de propa-

ganda voerden, door alle middelen, en liefst nog door het uitbuiten van alle grieven en onaangenaamheden die het loopgravenleven onvermijdelijk met zich medebracht. Dit had eenigen bijval, tot zelfs bij de Walen, zolang de ingeboren eerlijkheid van den soldaat om den tuin was geleid. Maar zoohaast hij het verkapte doel der meners ontwaarde, zoodra hij in de zwarte ziel van eenigen hunner leerde lezen, zoodra hij voelde op welke schijnheilige wijze zijne innerlijke gevoelens werden verkracht, zoodra hij duidelijk het verraad doorzag, schopte hij uit eigen beweging die menschen van zich af, en de « hou en trou » nam weer zegevierend de overhand, bij de Vlamingen in allereerste plaats, die Houthulst in de geschiedenis schreven!

DE PROPAGANDA DER FRONTPARTIJ

Zoohaast de studiekringen waren afgeschafft, en de werking meer geheim was geworden, nam de Frontpartij hare toevlucht tot NAAM-LOOZE SCHRIFTEN (TRACTS), MUUROPSCHRIFTEN en zelfs BETOOGINGEN.

Ik wil er hier niet over uitweiden. Verder wordt er terloops van gesproken.

HOOFDSTUK IV.

HET PROGRAMMA DER FRONTPARTIJ

Vooraleer over te gaan tot de laatste periode der Frontpartij laat ons een oogslag werpen op hun programma zooals het te dien tijde werd « bekend ». Wij vinden dit best toegelicht het propagandaschrift « *Catechismus der Vlaamsche beweging* », verschenen half Maart 1918.

Wij nemen slechts eenige kenschetsende vragen op.

- Doel van de Vlaamsche Beweging.
- Noodzakelijkheid van de Vlaamsche Beweging.
- Strijders in de Vlaamsche Beweging.
- Vijanden der Vlaamsche Beweging.

Heeft de Vlaamsche Beweging vijanden?

Vele, ten eerste, de Walen en Vlamingen die in 't bezit zijn van 's lands postjes zonder Vlaamsch te kennen; ten tweede, de hoogere standen van Vlaanderen met hun holle ingenomenheid met de Fransche beschaving; ten derde, onze eigene Vlaamsche volksklassen met hun in zich zelf dwazen waan dat Fransch kennen geleerd, hooger staan is en 't eenig middel om geld te winnen; ten vierde en bovenal de inrichting van België.

— Gang der Vlaamsche Beweging voor den Oorlog.

— Gang der Vlaamsche Beweging in den Oorlog.

Wat werd de Vlaamsche Beweging in 't begin van den oorlog?

Ze viel stil om alle plaats aan 't oorlogswerk in te ruimen. Ze viel echter enkel stil bij de Vlamingen zelf. Haar oude vijanden misverstonden die stilte, aanzagen ze als dood, zongen hun vreugde uit om dien dood, jubelden bij 't lijk van de Vlaamsche taal, gaven kussen aan Frankrijk dat er de wereld van klonk, misprezen voortaan in opperste straffeloosheid het Vlaamsch, en handelden eenvoudig weg alsof er in heel de wereld of op al de planeten geen Vlaamsch bestond. (Zeer tendentieus en onvolledig. Zie begin van het Eerste Deel. Bij menigen flamingant bestond, toen de oorlog uitbrak, een haat tegen België en een sterke neiging tot Duitschland. In de eerste oorlogsmaanden ontstond er aldus reeds VERRAAD AAN BELGIE (*Vrij Vlaanderen*). Voor dezen waren de zeer misplaatste aanvallen van *zekere* Vlaamschhaters slechts een schijnheilig middel, een dekmantel. Wie gelezen heeft al wat er door zekeren vóór den oorlog geschreven werd, staat hierover niet verbaasd. N. v. d. S.)

Waar geschiedde dit het meest?

Bij een paar van Fransche glorie zwijmelende ministers en vooral op de breedste schaal in 't leger.

Wat bracht dit in 't leger teweeg?

Door den langen duur van 't misprezen en gekoeieneerd worden om hun Vlaamsch, hebben de Vlaamsche volksjongens eindelijk 't bestaan van de Vlaamsche zaak beginnen in te zien, en de noodzakelijke schoonheid van de Vlaamsche Beweging te gevoelen. (De « volksjongens » verstonden meestal hoegenaamd niets en hebben *blindelings* gevolgd. Men heeft ze *bedrogen*. N. v. d. S.)

Wat hebben ze ingezien?

Dat België's legerinrichting voor de Vlamingen ten gronde uit slecht, verdrukkend, onrechtveerdig is, en ze hebben ook vermoed of grondig ingezien hoe de inrichting van heel België eveneens voor hen slecht was.

— Gang der Vlaamsche Beweging in 't bezette België.

Is ze (de Vlaamsche Beweging in 't bezette België) niet in haar doel ook veranderd?

Neen, het doel blijft altijd hetzelfde : 't volle, vrije, Vlaamsche leven voor 't Vlaamsche Volk mogelijk te maken; maar indien vroeger 'e Vlaamsche strijders slechts na lange jaren dit doel hoopen te bereiken leggen ze het er nu op aan om daags na den vrede er mee klaar te zijn. (Dat ze ons land *wetens en willens* gansch aan Duitschland uitleverden, dat is voor de *Legerkommissie* van geenen tel?... N. v. d. S.)

— Beoordeeling van 't beginsel der activisten en hoofdvraag van de heele Vlaamsche Beweging.

Wat beoordeelen wij hier?

Noch de personen, noch de inzichten der activisten, die slecht

kunnen zijn, maar enkel hun beginsel en 't uitwerksel ervan. (Hun *beginsel* was Duitschgezindheid en 't *uitwerksel* België's uitlevering aan Duitschland! N. v. d. S.)

Was er in de beschreven eerste werking iets te laken?

Ze was openhartig, onverdoken en eerlijk, ze ging geleidelijk en zonder overhaasting te werk, was dus ordelijk en goed in hare werking. (We hebben in het eerste gedeelte genoeg *afdoende* bewijzen gehad dat hun werking uitermate valsch was, dat ze voortdurend huiche'den tegenover het Vlaamsche volk. N. v. d. S.)

Is 't mogelijk dat beide (Vlaanderen en België) tegelijkertijd in hun recht hersteld worden?

Alleen door Duitschen invloed, na Duitsche overwinning dus. (Duitschland zou België in zijn recht hersteld hebben!... En de *legerkommissie* wil aanspraak maken op vernuft en onpartijdigheid! N. v. d. S.)

— Vlaamsche Hoogeschool.

Moesten de Vlamingen daartoe niet de Duitsche hulp gebruiken?

Ja, Duitsche hulp was hun eenige hoop.

Bestuurlijke Scheiding.

Welk is de tweede daad der Aktivisten?

Zij hebben de bestuurlijke scheiding in België ingevoerd.

Bevrijdt bestuurlijke scheiding Vlaanderen van de belemmering van België?

Ja, ze stelt Vlaanderen op eigen beenen, laat het strijden gelijk het is en dan, zij maakt zijn beschavingsstrijd, die een strijd is om 't eigen zijn, eerlijk. Met het kleed van eene politieke inrichting dat hem niet past, worstelt Vlaanderen op ongelijke, oneerlijke wijze. Worstelaars moeten naakt worstelen, willen ze eerlijk worstelen.

— Duitsche Hulp.

Wat denkt ge in 't algemeen van Duitsche hulp?

Dat ze hatelijk is.

Mochten de Vlamingen de Duitsche hulp aannemen?

Ja, op die eene voorwaarde, die hier uitsluitend voor hun Vlaamsche belangen en in geene wijze voor Duitsche te laten dienen.

Is dat mogelijk?

De Duitsche hulp is niets dan een bestuursmaatregel. Onverschillig in zichzelf krijgt hij slechts kleur volgens dat hij de Vlaamsche dan wel de Duitsche belangen dient. Hier dient hij rechtstreeks de Vlaamsche belangen en enkel de Duitsche als Vlaanderen daarom dank of genegenheid aan Duitschland zou geven of een tegenverplichting aangaan. Dit alles kan niet alleen, maar kan uiterst gemakkelijk vermeden worden. (Na het Eerste gedeelte gelezen te hebben, vraagt men zich af, of die menschen boven alle mate valsch ofwel boven alle mate blind en naïef zijn. N. v. d. S.)

— Wat nu gedaan moet worden.

Is de oorlogstijd nog niet iets meer dan de geschikte tijd?

Ja, hij is ook de eenige tijd waarin die wackersschudding van het

Vlaamsch gevoel èn mogelijk is èn vruchtbaar aan zijne eenige echte vrucht : Vlaanderens ontvoogding.

Wat volgt daaruit?

Dat de oorlogstijd gebruikt moet worden om 't Vlaamsche Volk zoodanig in zijn gevoel wakker te maken, dat het op 't gegeven oogenblik wille, wat het voor altijd redt. (Dat de oorlog daarbij verloren wordt, dat we onder den Duitschen hiel komen, daarmee hoeft niet de minste rekening gehouden te worden. N. v. d. S.)

Leg dit nader uit. Wat moet het willen?

Zelfbestuur in een bondstaat België, 't Zelfbestuur zal het zeker geleidelijk en binnen den kortsten duur gaaf en gezond maken. Alle drie deze wijzen zijn een recht.

En hoe moet het willen?

GENOEG. DIT « GENOEG » HANGT AF VAN ZIJN GRAAD VAN WEERSTANDSFELHEID; ALLESZINS ZOO FEL DAT HET TEGEN GELIJK WELKEN HINDERPAAL OPGEWASSEN IS.

Is zulks willen oproer?

Geenszins, daar 't al de wettige wegen *eerst en liefst insluit en slechts aan oproer denkt als eene verwijderde mogelijkheid.*

Wanneer moet het willen?

Op den eersten dag der herbeginnende onafhankelijkheid, dus op den eersten vredesdag, of misschien gedurende de vredesonderhandelingen, indien namelijk België bedreef wat Vlaanderen ook niet ten gunste der inwendige Bestuurlijke Scheiding mag bedrijven (maar *toch* bedrijft N. v. d. S.) : de macht van vreemde mogendheden als waarborg der bestendinging van den ouden toestand vragen.

— Verantwoording en hoop.

Wil deze voorstelling oproer teweegbrengen?

Ze wil klaar inzicht en beslistheid van wil teweegbrengen alleen tegen dat de dag komt waarop ze zullen moeten werken. Die dag werd in hoofdstuk XII bepaald en is dus geen enkele dag van den oorlog. Daarmee valt alle verdenking, alsof wapens wegwerpen, oproer tegen de overheid, overloopen tot den vijand, strijdopgeven of krijgswerkstaking, enz., haar doel zou zijn. Dit alles zou nu enkel den vijand dienen, zij heeft duidelijk genoeg gezeid dat ze den vijand, geen enkelen vijand wil gediend zien, maar enkel en alleen 't eigen Vlaamsche Volk.

Hier merkt men dus duidelijk dat reeds in het voorjaar van 1918, vermits volgens eigen opgave van de schrijvers de « Catechismus » werd vervaardigd « half Maart 1918 », de verschillende middelen waren in overweging genomen : *oproer, overloopen, strijdopgeven, krijgswerkstaking*, enz., die wat later gedeeltelijk zouden in praktijk gesteld worden; wat eens te meer bewijst dat eens op de helling zijnde, men spoedig den afgrond inrolt met meer spoed dikwijls dan men zelf had gedacht en gewenscht. (*Er hoeft hier trouwens ook vooral niet overzien te worden, dat de « Catechismus » een schrift*

was bestemd om in alle handen te geraken, ook in die van de Legerleiding en haar beruchten « Veiligheidsdienst » : het spreekt dus van zelf dat de Legerkommissie hier niet ALLES bekend wat ze toen in 't schild voerde...)

In Maart 1918 noemen ze oproer, enz. eene verwijderde mogelijkheid.

Einde April 1918 sluipen ze in den nacht naar 's vijands lijnen en gaan er hunne Vlaamsche makkers verkoopen en ten doode doemen!

O! wist men altijd waar het verraad begint!

HOOFDSTUK V.

DE VOORAVOND VAN HET VERRAAD

*Maar men werpt Vlaanderen in
Duitslands armen !*

*— Als 't er de redding vindt, wat dan?
(Tract « Bestuurlijke scheiding en Aktivisten. »)*

Maart-April 1918.

De gebeurtenissen in Rusland, die de kansen van Duitschland deden stijgen, verhoogden den durf der activisten in 't bezette gebied en der fronters in het leger.

Toen het geweldige Lenteoffensief der Duitschers op het Fransch-Engelsch front losbrak, en in den beginne zegevierde op verscheidene plaatsen, dachten de activisten dat er geen hinderpalen meer mogelijk waren tegen de uitvoering hunner plannen, en hunne geloofsverwanten der Frontpartij die nagenoeg het programma van den « Raad van Vlaanderen » aankleefden, vertrouwden zich meer en meer met de gedachte, dat het heil hunner beweging opgesloten lag in den triomf der Middenrijken. Zij gaven zich volop aan defaitisme over, om te eindigen in het verraad.

« Zoo we nu, dat de toestand der Verbondenen hachelijk is, niet handelend optreden, zullen de Vlamingen veel te lijden hebben zoo de Duitschers overwinnaars zijn.

In het tegenovergestelde geval zullen de Verbondenen de zaak regelen, en wel in 't nadeel der Vlamingen. »

Ziedaar hoe de propagandisten spraken.

Vinden we niet in het vlugschrift « Bestuurlijke scheiding en activisten » deze woorden :

« MAAR MEN WERPT VLAANDEREN IN DUITSCHLAND'S ARMEN !

« — ALS 'T ER DE REDDING IN VINDT, WAT DAN ? »

Ziehier overigens een stuk dat de geestesgesteldheid der frontmensen te dien tijde kenschetst en dat duidelijk aantoont dat ze aan de zijde van hun eigen vaderland niet meer stonden. Het komt voor in « Vlaanderens Weezang aan den IJzer ».

« Arm Vlaanderen aan den IJzer » (Uittreksels).

« Eenmaal boekt de geschiedenis het Vlaamsch maartelaarschap aan den IJzer als een klassiek voorbeeld van nationaliteitsverdrukking. Had de Belgische Staat het reeds van af 14 zoo ver kunnen krijgen met van den Vlaamschen werkman een weerlooze nijverheidsslaaf te maken, een mensch alleen met spieren en bruut geweld, maar alleen goed om koelie te spelen, trekpaard zonder eenigen drang naar lotsverbetering, zonder eenig besef van eigenwaarde, *thans ook binst het jarenlange loopgravenleven moest zijn spierkracht ondermijnd en gebroken.* (Vet gedrukt. N. v. d. S.)...

Als de arme, uitgeputte bloeden niet meer konden en zij bovendien nog bewust waren, dat hetgeen ze uitvoerden niet praktisch was, dat het 's anderdaags zou afgebroken moeten worden...

Onze vlaamsche spierkracht moest ondermijnd en gebroken. De vlaamsche werkman moest ontredderd en versleten. *Ook zijn geest moest verstompt en verlaagd.* (Vet gedrukt. N. v. d. S.)...

Maar waar het vooral op aankwam, waar er in eerste aangelegenheid diende op aangestuurd was de *verkrachting der ziel van ons jongens.* (Vet gedrukt. N. v. d. S.)...

Het schunnigste, het eerlooste, het walgelijkste werd alom verspreid en uitgestald. Geïllustreerde bladen, die in België vroeger de grens niet overmochten en door de strengste straffen verboden waren, werden thans openlijk aangeprezen en rondgegeven door de overheid. Van hooger hand kwam het voorbeeld van onbeschaamde, uitdagende dierlijkheid. Jongens die niet toegaven en pal bleven midden dien poel van stinkende zedenverrotting, werden door hun officieren gezocht en gesard...

Vlaanderen wordt vermoord. Het Vlaamsche ras, eerst in zijn ziel en zijn gave werkkracht aangerand, moet ook stelselmatig uitgeroeid. « Il faut que l'offensive Belge ait comme but principal de faire massacrer le plus de Flamands possible. Il importe de rétablir l'équilibre quantitatif entre les deux races et ensuite d'éliminer tous ces éléments de perturbation pour après la guerre ». (1)

---

(1) « Het Belgisch offensief moet als hoofddoel hebben zooveel Vlamingen mogelijk te vermoorden. Het hoeft dat het kwantitatieve evenwicht tusschen beide rassen hersteld worde en vervolgens dat al die ruststoorders voor na den oorlog worden weggeruimd. » (Woorden *ten onrechte* toegeschreven aan den H. F. Neuray, bestuurder van « La Nation Belge ».)

Aanvallen, verkenningen, handslagen, bombardementen, 't wordt alles opzettelijk, stelselmatig uitgevoerd om den vijand uit te dagen en hem op de Vaamsche piotten in de schansen bloedig weerwraak te doen nemen. Dat gevoelt, dat ziet, dat martelt en slaat met wanhoop elken Vlaming in de vuurlijn. DE UITZINNIGSTE BEVELEN WORDEN UITGEDACHT, OEFENINGEN IN 'T GEMAKKFLIJK BEREIK EN IN 'T ZICHT VAN DEN VIJAND GEDAAN, IN KLAARLICHTEN DAG MET HEELE KOMPANIE'S WERK UITGEVOERD OP BESTREKEN PLAATSEN OPZETTELIJK DAAROM UITGEKOZEN. HANDSLAGEN GEPLEEGD WAARVAN HET ALLERDUDELIIKST BIJ VOORBAAT BEWEZEN IS, DAT ZE NIETS IN KRIJGSKUNDIG OPZICHT KUNNEN UITBRENGEN, maar alleen moeten dienen om een overste eer en vooruitgang te bezorgen. Of de vijand zich achteraf bitter wreekt en het tiendubbel betaald zet, wat geeft het : « il importe de rétablir l'équilibre quantitatif entre les deux races ».

Bombardementen die de Duitschers in hun dekkingen — *onvernielbare forten* — volkomen ongedeerd laten, worden toch uitgevoerd, hoewel ieder weet dat zijn bombardement de schamele dekkingen der Vlaamsche piotjes toch wel zal doen ineerstorten.

Nietwaar, Generaal Bernheim, die, steendronken en in de armen geprangd van naakte, eerlooze vrouwen, met een jagend Nerohart behagen schiept in den donder der Duitsche kanonnen, die door u uitgedaagd u wilden treffen, maar helaas, alleen Vlaamsche piottenschuilplaatsen vermochten te vernielen!

« Wanneer zal die verdoemde oorlog toch eindigen? »

— « Ach, vent, als er genoeg Vlamingen zullen gevallen zijn volgens die groote koppen hunnen zin. »

Die versleten tweespraak der lange waaknachten op de voorposten, drukt het smartelijk grondgevoelen uit der Vlaamsche jongens aan den IJzer. DIE GRUWELIJKE, IJZELIJKE WAARHEID DAT HET IS OMDAT ZE VLAMINGEN ZIJN, DAT HUN GENERAALS HEN ZONDER DE MINSTE MILITAIRE NOODZAKELIJKHEID BLOOTSTELLEN EN DEN DOOD INJAGEN, — die waarheid bevroeden ze allen in meer of minder mate, de besten onder hen treuren en vergaan er door.

En morgen misschien blazen de noodhoorns den aftocht, wordt Vlaanderen gedwongen zich ten bate van Engeland en Frankrijk nogmaals in de hel te wagen, ze na drie jaar oorlog nogmaals te redden en zijn martelaarschap te laten bekronen met als bruggehoofd te gaan dienen voor Kales.

Arm Vlaanderen! Arm Vlaanderen aan den IJzer! »

Uit alle lijnen spreekt de opzettelijke overdrijving, de verkeerde voorstelling, zoo niet de leugen. Het is klaarblijkend dat men hier te doen heeft, niet met menschen die eene lofwaardige verbetering in sommige toestanden betrachten, maar met een gewild, hatelijk en wel doordacht defaitism, dat weldra zou worden bekroond door die leiders zelve, die, eens naar den vijand overgelopen, aanstonds en

met nauwgezetheid alle stellingen hunner makkers aan den vijand bekend maken, ten einde het aantal Vlaamsche slachtoffers — dat hun misschien niet voldoende bleek — te verhoogen.

Zulke schriften werden meer en op talrijke exemplaren verspreid. Zelfs in sommige *loopgravenblaadjes* vonden zij weerklink.

Enkele uittreksels.

« Dierbare Vlaamsche wapenbroeders! Zooeven kom ik terug van 't werk en met beslikte handen zet ik mij aan 't schrijven. Gij begrijpt wel dat iemand die den ganschen dag karweien doet, stilaan den dienst naar den bliksem begint te wenschen. Ik bedoel de parade legerdienst, want als ik het goed naga, zijn het toch domme streken, die hier uitgericht worden.

Nu bouwen wij eene vesting, in dewelke wij ons in tijd van nood zullen terugtrekken. Maar men zet eerst alles onder water en dan moeten wij ons terugtrekken tot in de lijn die wij nu aan 't versterken zijn. Zonder te liegen, met droge voeten kunnen wij haar niet bereiken. Ja! Ja! De mensch is toch maar een dier. En wat kunnen wij er aan veranderen? België is in oorlog.

Maar ik heb gelezen dat Duitschland de zelfstandigheid van Vlaanderen voorstaat. Bravo voor de moffen. En gelooft me vrij, de oorlog zal niet ophouden vooraleer alle volkeren zullen bevrijd zijn. De regeering weigert onze eischen in te willigen. Moet ons land dezelfde weg opgaan als Rusland? Wij worden gedwongen van woorden tot daden over te gaan waarvoor ik elk oogenblik bereid ben. Of vragen zij niet beter, dan dat wij tot daden zouden overgaan? Het staat ons vrij te doen wat wij willen. Onze beden worden niet aanhoord? Vergeet dan het vers niet :

Hij strijdt nu duizend jaren
Voor Vlaanderen's dierbaar lot.

.....
Als zij hem machtloos denken
En tergen met een schop
Dan richt hij zich bedreigend
En vreeselijk voor hen op.

Neen, vergeet het niet, want straks komt de dag waarop wij ons zullen doen gelden. NOG EEN PAAR WEKEN WACHTEN WIJ OP EEN ANTWOORD EN DAN... TOT DE DAAD. Morgen betreed ik weer de weg tot de dood. Onthoudt dan mijn vurige woorden. Vlamingen ondersteunt uw dagblad. Het vaderland vergt uwe volle kracht ! »

Dat artikel werd medegedeeld aan het blad der activistische krijgsgevangenen in Duitschland : « *Onze Taal* ». Deze drukte het over op 6ⁿ April, vermeldend dat het artikel onlangs op 't front verschenen was, en de opsteller voegde er met overtuiging bij en bewees aldus zijne helderziendheid :

« Het revolutievuur smeult dus ginds aan den killen stroom. Vlaamsche Malcon'enten van den Yzer, Göttingen reikt u de broederhand.

« Maar in Godsnaam, hebt nog enkele weken geduld, want achter u en op zij u staan de Engelsche kanonnen van Dublijn, die loeren om de vrijheidskamp der kleine nationaliteiten te strijden. Nog enkele weken uw leed verkroppen en wie weet of de wensch, die elken dag door de duizende strijders onder u, door duizende gevangenen hier, door al onze bloedverwanten in 't innigste van het hart gepreveld wordt niet vervuld zal zijn : De gevangenneming van het gansche pseudo-Belgisch leger.

« En dan allen aan Vlaanderen, het vrije vaderland. »

* * *

Als gevolg van den aldus bereikten geestestoestand, bestudeerde de Frontpartij twee middelen van verraad, die of rechtstreeks of onrechtstreeks het grootste gedeelte van het Belgische leger aan den vijand zouden overleveren, en de Verbondenen in uiterst hachelijken toestand brengen.

Het eerste bestond uit een gewapend oproer, en bloedige munitij. Zie de woorden uitgesproken door J. CHARPENTIER, overlooper en OFFICIEEL AFGEVAARDIGDE DER FRONTPARTIJ, bij zijn officiële ontvangst door den « Raad van Vlaanderen »:

« Konden wij op eigen kracht den dwang der Regeering en het juk der militaire overheid afschudden om gewapenderhand te veroveren wat wij met vredelievende middelen niet bekwamen. Een aktie in dien zin werd na grondige studie onmogelijk geacht als biedend voor alsnog onvoldoende waarborgen van welslagen. De militaire gebeurtenissen op het Westerfront vielen samen met dit tijdstip. Maatregelen werden getroffen om in verband daarmee een eventueel handelend optreden te doen plaatsgrijpen.

In het licht dezzer laatste feiten, geholpen ten andere door de inlichtingen die wij, door toedoen der Duitschers, in handen kregen, ging de evolutie der gedachten met snelle schreden. »

HET TWEEDE WAS HET OVERSTUREN VAN AFGEZANTEN NAAR DEN VIJAND, TEN EINDE MET HEM IN BETREKKING TE KOMEN EN TEVENS MET DE ACTIVISTEN UIT 'T BEZETTE LAND, ALDUS DE EENHEID VAN HET ACTIVISTISCHE FRONT TE VERWEZENLIJKEN, EN MET DE DUITSCHERS EEN AFZONDERLIJKEN VREDE TE SLUITEN. IN AFWACHTING, EN MET DAT DOEL, ZOU MEN AAN DE DUITSCHERS VRAGEN EEN OFFENSIEF VAN GROOTEN STIJL OP ONS FRONT TE ONTKENEN, TEN EINDE HET GROOTST MOGELIJK GEDEELTE VAN HET BELGISCHE LEGER GEVANGEN TE NEMEN.

Zie daarover :

1° Het stuk in 't Vlaamsch opgesteld en geteekend : K. de Schaepdrijver, J. Charpentier, Marcel Torreele, Vital Haesaert, Bernard Coolen;

2° De verklaringen der afgezanten van den Duitschen inlichtingsdienst;

3° De verklaring van den gezant-overlooper K. Van Sante aan denzelfden officier;

4° De brief van K. Van Sante door bemiddeling van het Duitsch hoofdkwartier aan *Pater Vosté*, te Rome, gestuurd.

Bij dit tweede middel sloot het bestuur der Frontpartij zich aan, bereidde het voor en trachtte het koelbloedig ten uitvoer te brengen.

Hadden ze hun doel bereikt, het ware niet alleen DE ZEKERE DOOD VAN BELGIE geweest, na zoo lange maanden martelaarschap. Het ware ook hoogst waarschijnlijk — ten gevolge van een zege van Duitschland of minstens van een vrede bij vergelijk — DE OVERHEERSCHING VAN HET PRUISISCH MILITARISM, dit monster waarvan de misdaden niet te tellen zijn, en dat zelfs de zegepraal der Verbondenen niet gansch heeft kunnen ter neer krijgen!

Ziedaar wat het verraad der Frontpartij beteekent. Schande! Driemaal schande!

Maar ook schande over hen, die door *stilzwijgende goedkeuring* of door *gemis aan krachtdadige afkeuring*, dan wanneer hun gezaghebbende houding alle neiging tot verraad kon uitroeien, den verwaalden niet de oogen hebben geopend en het verraad zich hebben laten voltrekken!

Nu dat de omstandigheden en in eerste plaats de heldenmoed en de vaderlandsliefde der dappere Vlaamsche soldaten, dat alles hebben doen mislukken, nu trachten de Frontpartij en hare verdedigers de waarheid te verdaaien of eenvoudig weg de feiten te loochenen, door bij voorbeeld te beweren dat de afgezanten overgelopen zijn uit eigen beweging, tegen den wil van A. De Beuckelaere, den Ruwaard der partij.

Dat houdt geen stand bij een ernstig onderzoek.

We zullen inderdaad verder zien dat de Ruwaard zelf de zending van Charpentier bevestigt en bekend zal maken hoe zelfs andere afgevaardigden bepaald aangeduid waren om zich bij Charpentier te voegen, met verdere volmacht.

Laat ons enkel voor 't oogenblik dit aanstippen :

1° Charpentier en De Schaepdrijver behoorden van de stichting af tot de leiders der Frontpartij.

2° Ware het tegen den wil in der Frontpartij dat de desertie gebeurde, niets ware zoo gemakkelijk geweest, dan er een einde aan te stellen, vermits een eerste poging mislukte rond 15 April, en dat het slechts in den nacht van 30 April is dat het plan, laat ons maar zeggen : het bevel tot overloopen werd uitgevoerd.

Wat meer is, later zeggen de overloopers zelf dat het plan om over te loopen en in betrekking te treden met den Raad van Vlaanderen reeds sinds drie maanden ter studie lag.

3° Door de ontmoetingen, onderhandelingen en gesprekken die de RUWAARD bijna onmiddellijk na zijne gevangneming met Charpentier, De Schaepdrijver en Van Sante had, te Gent namelijk, bevestigde hij hunne zending. — Hij bevestigde die trouwens ook bij zijn ondervraging door den « Nachrichtenoffizier ».

4° De overloopers bleven, door middel van vlugschriften (door de Duitschers in onze loopgraven geworpen) in verbinding met de leiding der Frontpartij nopens de zending die ze te vervullen hadden.

Door middel van het pseudoniem « IJzerjongen » wendde Charpentier zich verscheidene malen tot den Ruwaard om hem documentatie te vragen, evenals het verzenden van nieuwe afgevaardigden die hem in zijne zending zouden bijstaan.

5° De overloopers stelden zich onmiddellijk aan de Duitschers en aan de aktivistische regeering voor als officieele afgevaardigden der Frontpartij; zonder degelijke bewijsstukken zou men hen waarschijnlijk behandeld hebben als de overige gevangenen.

6° In zijne omreizen en spreekbeurten in 't bezette gebied trad Charpentier altijd op als afgevaardigde der Frontpartij en werd met zijne makkers in verraad in die hoedanigheid door den Raad van Vlaanderen ontvangen, verwelkomd en vergast.

7° Na den wapenstilstand werden op verscheidene vergaderingen de namen der overloopers als die van helden eener heilige zaak toegejuicht, onder meer te Gent in November 1919 bij eene feestzitting ter eere der verkiezing van den frontafgevaardigde Maas, werd naast een groet aan den heerlijken Meert een ovatie gebracht aan de bannelingen Charpentier en De Schaepdrijver (Zie verslag dier zitting in « Ons Vaderland »).

8° In November 1921 in een kiesmeeting te Ursel, werden de namen Charpentier en De Schaepdrijver door eenige partijgangers toegejuicht zonder dat de aanwezige frontkandidaat C. Omer het noodig achtte een woord afkeuring uit te spreken.

9° Nooit sinds het verraad werd de daad der overloopers op besliste, duidelijke wijze geschandvlekt, noch door de frontleiders, noch door de lieden die stiltwijgend hunne ontbindende werking goedkeuren. Zelfs sinds het verschijnen van het « Livre Noir de la trahison acti-

viste » en later van « **Flamenpolitik** » werd door bedoelde menschen of bladen geen veroordeeling der « afgezanten » uitgesproken, wat ten klaarste bewijst dat ze van de echtheid dier zending bewust zijn.

10° Met Charpentier en De Schaepdrijver, in Holland gevlucht, werden overigens de betrekkingen hoegenaaud niet stopgezet. Frontleiders gingen aldaar met hen onderhandelen.

HOOFDSTUK VI.

VERDERFELIJKE INVLOEDEN

Reeds vroeger trok ik de aandacht op de zware *verantwoordelijkheid* gedragen door hen die zonder veel moeite zoovele verdwaalden op de rechte baan hadden kunnen houden.

Hunne verantwoordelijkheid is des te zwaarder naarmate ze hoog geplaatst stonden; 't zij door hun ambt, 't zij door hun kleed, 't zij door hun verstandelijk vermogen.

Hoevele goede, geestdriftige, veelbelovende jongelingen zijn aldus van 't pad afgesukkeld bij gemis aan eerlijken raad? Hoevele hebben in een plichtige stilzwijgendheid, in een schijn van goedkeuring, in een halve aanmoediging den prikkel gevonden die hen voortdreef op de helling, tot ze zonder mogelijke redding in den afgrond zijn gestort?

Alles kan vergeven worden, niet echter *een aanslag op de eer, op de vrijheid, op het leven van het land, het gemeengoed van alle burgers.*

Nochtans eischt de rechtvaardigheid dat men de verborgene en gevaarlijke invloeden die den kanker aan zoovele zielen hebben gezet, opzoeke.

Die invloeden zijn van verschillenden aard.

Als met *verantwoordelijkheid* belast moeten aangestipt worden :

1° De *Haversche* regeering;

2° De *frontpers*;

3° De heer *K. Huysmans*;

4° De heer *Fr. Van Cauwelaert*;

5° Zekere *geestelijken* aan 't front, of in aanraking met het front.

I. -- De Haversche Regeering.

Langen tijd schonk zij den toestand op 't front niet genoeg aandacht, ernstige, objektieve aandacht, en verzuimde zij de noodige *passende* maatregelen te treffen die er de gemoederen hadden kunnen bedaren.

RUDIGER

Flamenpolitik

Een « Front » aanval.

RUDIGER. — FLAMENPOLITIK

1922